

Grundejerforeningen "Saltum Strand" 2016 - 50 års jubilæum

John A. Hunderup – Saltum juli 2016

Baggrund

Tak til bestyrelsen for invitationen til at fortælle lidt om vores start i Fårup midt i 60'erne og ikke mindst etableringen af grundejerforeningen.

Jeg vil fortælle nogle anekdoter om 'pionértiden' i midt 60'erne her i området.

Det vil være et supplement til de mange gode informationer der findes i foreningens jubilæumsskrift.

Indledning

Min far Peter Hunderup, Virum startede grundejerforeningen i efteråret 1966, blot få måneder efter vores hus var bygget færdigt.

Det følgende er derfor fortalt ud fra erindringen og med en 14-15 årig drengs oplevelser af tingene. Og med det forbehold.

Midt i 60'erne var der problemer med alt: Vand, strøm, vej, byggetilladelser, telefon, adgangsforhold og myndigheder.

Som jeg vil komme ind på var min far mand for at løse disse problemer. Men ikke kun for sig selv. Hans tanke var, at med en fælles indsats stod vi dels bedre, dels kunne foreningen hjælpe andre, som ikke havde de samme kræfter til at kæmpe sig igennem de mange problemer.

Sådan var starten: Fra ferie i Grønhøj til byggegrund i klitten

Vi så efter byggegrund i Kettrup Bjerge. Min far steg ud af bilen og sagde: "Her vil jeg ikke være". Alle de mange bunkers, der var synlige i bakkerne midt i 60'erne, gav for mange minder til krigen, hvor han var aktiv i modstandsbevægelsen.

Så tog vi til Købmand Ib Andersen i Saltum. Jeg undredes over at man kunne købe byggegrunde hos købmanden i Jylland! Tanken var naturligvis, at købmanden nok havde viden om, hvad der rørte sig i området. Han sendte os videre til fru en i Skovhuset, Else Dufresne på Saltrum Strandvej.

Hun fortalte, at filminstruktøren Carl Th Drejer havde grunde i Fårup Klit til salg.

Det var i 1963, men først i 1965 blev grunden købt efter en uendelig række breve fra sælgers advokat og egen advokat, samt landmåler (Jarl Mogensen, Pandrup). Der var et utal af planer for udstykningen, men ingen færdig løsning: Der var 5 grunde, men ingen adgang – de lå reelt på en ø.

På et tidspunkt blev far tilbudt at købe alle 5 grunde for 60.000 kr. Det var dog for voldsom en investering, og han afviste det.

Resultatet blev at han selv måtte løse adgangsproblemet: Der blev købt to grunde, den sidste rakte ind til Klitrosevej, der gik ud fra den nyetablerede (1963) Fårup Klitvej.

Men fortsat ingen kørevej! – vi gik ind over klitten i de første år. Til gengæld fik alle grundejere på Klitrosevej deklareret en adgangssti til vandet over vores to grunde. Stien findes stadig, men er ikke en del af det officielle stisystem.

Tømreren måtte derfor slæbe alle byggematerialerne ind over de to grunde!

Byggeriet krævede yderligere en del korrespondance med Hjørring Amtsråd, Boligministeriet og Saltum Hune Kommune.

Jeg husker da huset skulle sættes af. Landmåleren var der, men også Sognerådet og klitfogeden der kom ridende til. Det var den store forhandling på 'åstedet' om placering og ikke mindst diskussion af højdekoter. I dag tænker jeg, at det nok var vanskeligheder med at udmønte deklARATIONEN fra 1953, der var udfordringen.

Men huset blev bygget og var færdigt i sommeren 1966.

Strøm

Huset var fuldt udstyret med moderne el-installation, el-varme, el-vandvarmer, lys og emhætte. Men strøm havde vi ikke – men far troede på udviklingen.

Det skulle dog vise sig vanskeligere. Måske troede vi, at man blot ringede til elselskabet (BOE – Brønderslev og Omegns Elforsyning) og så 'kom de med et kabel'. Men 'nej' de afviste, de kunne ikke se muligheder i det øde klitområde.

Så vi måtte få bygget vores eget elværk. Far kendte nogle el-teknikere i Aalborg. Der blev bygget et lille elværk med en petroleumsmotor til at drive generatoren.

Men hvordan skulle vi lige få den flere hundrede kilo tunge motor og generator ind uden en vej? Løsningen viste sig, da vi fik benzin på bilen på tanken i Saltum (nuværende Uno-X tank). Det var mekanikeren Louis der havde tank og værksted dengang. Far så at han havde en gammel militær jeep stående i værkstedet, og spurgte om den kunne køre. Ikke umiddelbart mente Louis, men han fik gang i den. Elværket blev leveret til benzintanken og siden kørt ud i klitten på jeepen.

Samtidig hermed begyndte arbejdet med at få elværksstrøm: Svaret fra BOE Brønderslev og Omegns Elforsyning var, at hvis grundejerne selv kunne danne en transformatorforening og selv skaffe penge til at etablere transformatorårnet, så ville de gerne forsyne os med el.

Initiativet skete med udgangspunkt i grundejerforeningen, men også ved at besøge grundejere i området. Mange grundejere holdt sig dog tilbage, flere sagde at de ikke havde interesse i strøm. Måske 'lurepassede' nogle også, og håbede på at 'pionerne' fik gang i elforsyningen. Det havde far til gengæld lurt, idet han lavede en prismodel, hvor prisen for at komme med steg, som tiden gik. På et tidspunkt var der kommet så mange på den højere betaling, at man kunne tilbagebetale det fulde beløb til de første, altså til 'pionerne'. Det gav lidt sure miner, men vilkårene var kendte fra starten.

Transformatorårnet står der stadig lidt øst for Fårup Klitvej ud mod Saltum Strandvej nær ved sti nr. 100.

Vand

- skulle også vise sig at være et større problem end forventet. Der blev da gravet og lagt et rør ind, men ofte var der ikke noget vand i hanerne. Vi havde derfor altid dunke med hjemmefra.

Som jeg husker det, sad formanden for vandværket også i sognerådet, og rygtet sagde, at stopphanen blev brug som pression overfor medlemmer af sognerådet, der ikke ville makke ret.

Vandværket etablerede et samarbejde med Blokhush og i den forbindelse skulle der etableres en vandledning mellem de to områder. Den skulle vise sig ret så ustabil. Jeg husker at min far besluttede at 'inspicere' den: Det viste sig at rørene hang i fyrrebuskene bundet op med sejlgarn og var visse steder tætnet med græstotter.

Da bøvlet med vandforsyning havde stået på en rum tid, blev der i al hemmelighed etableret en gruppe, der ville overtage vandværket på en generalforsamling for at prøve at få styr på det. Som udenbys var min far ikke særlig bekymret for opgaven, men det var de lokale der medvirkede. Gruppen mødtes derfor for nedrullede gardiner, og ankom enkeltvis til Hvetbo Herreds Sparekasse, i Saltum, hos bankbestyreren Severinsen, (der også var i den første bestyrelse i grundejerforeningen) og dér planlagde man overtagelsen. Overtagelsen lykkedes til stående applaus. Det var vist nok ikke kun os sommergæster, der havde problemer med vandforsyningen...

Kørevej var en udfordring.

Det der skubbede på etablering af veje var, at myndighederne ikke ønskede flere adgange fra stranden, og gerne så de eksisterende nedlagt. På den anden side ville en vejføring uvægerligt skulle passere fredklit, når vi var helt ude i de forreste klitgrunde.

Det lykkedes for far og grundejerne i vores område at få forhandlet dette på plads og få etableret en forlængelse til Vandrebakken, nemlig Hvide Klit.

Næsten samtidigt arbejdede andre kræfter på det, der blev til Sommervangen. Baggrunden for navnet er vist glemt, når vi nu ser at vi har en Efterårsvang og Forårsvang: Det var en grosserer

Vang, der sammen med konsul Sommer-Larsen (hus fra starten af 1900-tallet omtalt i Jubilæumsskriftet) som de næsten eneste grundejere i den del af Fårup Klit etablerede Sommervangen – derfor navnet.

Telefon

Da strandkiosken blev etableret i 1970 ved Saltum Strandvejs nedkørsel til stranden, var der i kiosken den nærmeste mulighed at finde en telefon.

Meget ofte virkede den dog ikke, typisk var der sand i møntindkastet.

Så var alternativet telefoncentralen i Saltum, hvor man bestilte samtalen og blev sendt ind i boks 1 eller 2, når samtalen var klar.

35 x 35 meter

Området blev mere og mere udbygget. På et tidspunkt henvender en nabo sig til min far. Deres to grunde lå med én grund imellem, som far havde købt for 15.000 kr. i 1966. Naboens storslåede forslag gik ud på, at min far og naboen delte grunden og så fik de 1½ grund hver, for, som han sagde til min far: "at kunne begrænse antallet af huse i området".

Kort efter opdelte naboen sin 1½ grund i to ved at fortolke en regel i planen fra 1953 der siger, at parcellen skal kunne "rumme et kvadrat på 35 x 35 meter". Tanken har vel været at huset skulle ligge i dette kvadrat. Men tricket var nu at udnytte, at de meget lange grunde gik helt ned på stranden. Der var der fin plads til en 'kasse' med de 35 x 35 meter. Og 1½ grund var nu tryllet om til to.

Min far blev godt sur. Derfor gjorde han det samme med sin 1½ grund, der blev solgt for 70.000 kr. midt i 70'erne. Derfor ligger husene godt klumpet sammen for enden af den sydlige gren af Hvide Klit.

Fårup sommerland

Fra start 70'erne dukkede de første tiltag til Fårup Sommerland op.

Grundejerforeningens bestyrelse rystede på hovedet og fandt projektet helt skørt. Nogle få nærmeste sommerhusejere var også truet af den kommende og voksende nabo.

Her var jo storslået natur, klitter, stand og hav – hvad skulle man dog med et tivoli?

Der blev protesteret, men man forventede faktisk, at den skøre idé nok gik i sig selv igen.

Så vi må vel nøjes med at sige, at det ikke var alle slag der blev vundet – eller for den sags skyld vurderet rigtigt.

En stor fælles opgave: Stisystemet

Udfordringerne med vej, vand og strøm blev alle løst i samarbejde mellem grundejerne. En særlig krævende fælles opgave var etableringen af et stisystem med stier øst-vest til stranden:

Baggrunden var den, at der blev bygget mere og mere ud mod vandet, dvs. folk fra baglandet havde mere og mere vanskeligt ved at komme til vandet, uden at være til gene for de foran boende. Samtidig blev hele området kraftigt udbygget fra midt 60-erne til midt 70-erne, og udnyttelsen steg med øget udlejning.

Man skal i dag huske – måske særligt hvis man har en grund tæt på en sti – at generne før stierne var store. Den eneste gennemgående vej til stranden var reelt Saltum Strandvej. Resultatet var at folk på vej til stranden gik alle vegne.

Man hørte anekdoter om folk der åbnede havedøren, når strandgæster var på vej ind over deres terrasse, og spurgte, om de ikke også lige ville en tur gennem huset og se stuen på vej til stranden.

Opgaven med etableringen af stierne blev gennemført af grundejerforeningen. Der blev nedsat et "Stiudvalg". Det var A. L. Kok der personligt var den drivende kraft og gjorde en kæmpe indsats. Han var rundt og forhandle med alle berørte grundejere! Ofte måtte der forhandles frem og tilbage mellem naboerne for at få fundet en optimal vejføring for en sti.

Alt i alt var det nok i syvende time at opgaven blev løst. Men løst blev den!

Stisystemet var færdigt i 1981. Året efter trak min far sig efter 16 år i bestyrelsen, da han nu syntes at de store opgaver var løst.

Afrunding

Hvordan mon det ville have været at indgå de aftaler i dag? – I dag hvor mange måske i højere grad passer deres eget og holder på egne rettigheder end man gjorde i pionertiden fra midt 60'erne.

Men fælles problemer er der fortsat. Nok ikke så alvorlige som i starten. Og af en helt anden karakter.

Men den ramme som grundejerforeningen giver, er fortsat en god ramme for at hjælpe hinanden og stå sammen om at løse de aktuelle problemer.